

Kuntaliiton strategia 2023-2026

Yleiset muutosajurit

Kärjistävä kulttuuri

Moninaistuva vaikuttaminen ja päätöksenteko

- Haastettu globaalijärjestelmä ja konfliktit
- Asukkaat ja yhteisöt kumppaneina
- Identiteettipolitiikka
- Uudet demokratian muodot
- Monikulttuuristuminen

Älykkään teknologian murros

Uusi hyvinvointi

- Älykäs hyvinvointiteknologia
- Elämäntapojen muutokset
- Algoritmien valta

Arvojen eriytyminen
Madaltunut luottamus asiantuntijoihin

Ilmastonmuutos, luontokato ja hupenevat luonnonvarat

Väestö ja alueellinen erilaistuminen

- Ikääntyminen
- Matala syntyvyys
- Kaupungistuminen
- Kasvava maahanmuutto

Segregaatio
Syrjäytyminen

Yllätysten talous

Jatkuva oppiminen ja uudistuminen

- Työelämän murros
- Kokeilukulttuuri
- Etätyö
- Matalat organisaatiot
- Digitalisaatio
- Alustatalous

Monipaikkaisuus
Kestävyyssvaje

Tehtävien ja vastuiden uusjako. Tulevaisuuden kunnat, alueet ja valtio
Sote-uudistus ja hyvinvointialueet jatkossa
Työllisyyspalvelut kunnille

KUNTA
LIITTO

Lähitulevaisuuden toimintaympäristömme

Kuntien lähitulevaisuus on **suurten muutosten ja kasvavan epävakauden** aikaa

- Suuret **palvelurakenneuudistukset** pitävät kunnat kiireisinä, mutta ovat kunnille myös mahdollisuus keskittyä elinvoiman ja kestävyiden edistämiseen
- **Väestörakenteessa** ei näy nopeaa käännettä parempaan. Väestö ikääntyy, syntyvyys on matala. **Osaavan työvoiman saatavuus heikkenee.**
- Samaan aikaan **koronan** pitkäaikaisvaikutukset hyvinvointiin odottavat korjaamistaan.
- Koronan myötä **kaupungistuminen on jossain määrin hidastunut.**
- Institutionaalisten etujärjestöjen ja vaikuttajaorganisaatioiden, kuten **Kuntaliiton, tarpeellisuutta, asemaa ja roolia kyseenalaistetaan** yhä laajemmin yhteiskunnassa ja vaikuttamisen kenttä pirstoutuu
- **Kuntien palkkaratkaisu nostaa kuntien kustannusennusteita**
- **Venäjän** hyökkäyssodan Ukrainaan vaikutukset kuntiin
  - Varautuminen keskiössä: kybervaikuttaminen, sotaa pakenevien auttaminen, valmius- ja muiden suunnitelmien ajantasaisuus, ruokaturva jne. Kriittisen infran toimintavarmuus korostuu.
- **Energian hinta nousee, inflaatio kiihtyy:** Pitkän aikavälin vaikutukset talouteen merkittäviä
- **Ilmastonmuutoksen** vaikutukset näkyvät globaalisti jo nyt. Esimerkiksi hirmumyrskyt, rankkasateet, kuumuus ja kuivuus aiheuttavat yhä enemmän ongelmia sekä ekosysteemeille että yhteiskunnille. Jäätiköiden sulamisesta aiheutuva merenpinnan nousu uhkaa satoja miljoonia rannikkoalueilla asuvia ihmisiä. Erilaiset ilmastoperäiset kriisit aiheuttavat tulevaisuudessa yhä enemmän konflikteja, muuttoliikettä ja pakolaisuutta.

Missiomme:

**Kunnat luovat
perustan asukkaiden
hyvälle elämälle.**

**Kuntaliitto tekee
työtä, jotta kunnat
onnistuvat
tehtävässään.**

Vaikuttava kumppani kunnille

Arvomme ja toimintatapamme:

- *Askeleen edellä*

Olemme vaikuttavia kuntien edunvalvoja ja kunnista käytävän keskustelun suunnannäyttäjiä. Ennakoimme yhteiskunnan muutoksia ja kehitämme vaikuttavia ratkaisuja, jotta voimme vaikuttaa päättäjiin ja tukea kuntia. Solmimme vahvoja kumppanuuksia. Tuomme esille vahvemmin osaamistamme ja seuraamme onnistumistamme.

- *Yhteistyötä yli rajojen*

Luomme vaikuttavuutta työskentelemällä verkostojen kanssa ja tukemalla kuntien moniäänisyyttä.

Hyödynnämme jäsenkuntien sekä erilaisten verkostojen ja sidosryhmiemme osaamista. Vahvistamme rajoja ylittävää yhteistyötä kuntien toimialojen välillä, kuntien ja hyvinvointialueiden välillä sekä kuntien ja valtion välillä.

Huolehdimme asiakasymmärryksestä ja varmistamme asiakkaamme tyytyväisyyden. Huomioimme monimuotoisen kuntakentän strategisten tavoitteiden edistämisessä.

- *Uudistava kulttuuri*

Olemme uudistumiskykyinen organisaatio, jossa voidaan hyvin. Ylläpidämme ja kehitämme osaamistamme.

Tekomme vaikuttavuutemme tukemiseksi

Resurssit

- Kuntaliiton toiminnalliset tulot ja menot ovat tasapainossa
- Täydennämme resurssejamme sijoitusomaisuuden tuotolla ja ulkopuolisella rahoituksella
- Varmistamme uudistuvien kuntien perustehtävien ja roolien kannalta keskeisen osaamisen

Prosessit

- Painotamme toiminnassamme ennakoivaa ja strategista edunvalvontaa sekä toimivia neuvontapalveluita

Tuemme ja kiritämme TKI-toiminnalla ennakoivaa ja strategista edunvalvontaa, toiminta-ympäristön muutosten hallintaa sekä tulevaisuuden kunnan rooleja ja toimintaa.

Analysoimme ja hyödynnämme tietoa erityisesti strategisen edunvalvonnan tarpeisiin.

- Hyödynnämme kumppanuuksia
- Mittaamme onnistumistamme

Asiakkuudet

- Vuorovaikutamme erilaistuvan kuntakentän kanssa
- Kehitämme vaikuttavuuttamme kaupunkipolitiikassa
- Palvelumme näkyvät asiakkaillemme
- Kehitämme kuntien ja hyvinvointialueiden välistä yhteistyötä

Tavoitteemme

Kunta-valtio-suhteen ja ohjauksen uudistaminen

Kuntakäsityksen moninaisuus

Kestävä rahoitus

Toimivat yhdyspinnat hyvinvointialueisiin ja valtioon

Muutoksessa menestyminen ja johtaminen

Kunnallinen itsehallinto ja demokratia

Uudet kestävätkunnat ja kaupungit

Vaikuttavuustavoite

Uudistuvat kunnat ja kaupungit tunnistavat omat vahvuutensa ja luovivat menestyksekkäästi yhdessä kuntalaisten ja yhteistyökumppaniensa kanssa muuttuvassa toimintaympäristössä. Tulevaisuuden kunnat ovat elinvoimaisia, hiilineutraaleja, kriisinkestäviä, kansainvälisiä ja kielellisesti kestäviä.

Uusi valtionohjaus mahdollistaa erilaistuvien kuntien ja kaupunkien uudistumisen ja vaikuttavan toiminnan. Kuntien itsehallintoa on vahvistettu, tehtävien yksityiskohtaista sääntelyä kevennetty ja kuntakokeilut mahdollistettu.

	Vaikutustavoitteet
Kunta-valtio-suhteen ja ohjauksen uudistaminen	Kuntien itsehallintoa on vahvistettu, tehtävien yksityiskohtaista sääntelyä kevennetty ja kuntakokeilut mahdollistettu.
	Kuntien ja hyvinvointialueiden yhdyspinnoille jäävien tehtävien hoitamiseen liittyvä työnjako ja yhteistyön toteuttamisen tavat ovat joustavia ja alueelliset tarpeet ja erityispiirteet huomioivia
Kuntakäsityksen moninaisuus	Kuntakentän moninaisuus on kuntapolitiikan ytimessä ja mahdollistaa erilaiset tehtäväkohtaiset vastuut ja työnjaot erilaisten kuntien ja kaupunkien välillä
	Kaupunkien kasvu- ja toimintaedellytykset on turvattu. Pienten ja keskisuurten kuntien ja kaupunkien erityiset tarpeet on huomioitu.
Toimivat yhdyspinnat hyvinvointialueisiin ja valtioon	Yhdyspinnat on tunnistettu, niillä on toimivat hallinta- ja johtamismallit eri tasoilla
	Tietojärjestelmät ja toiminta on yhteentoimivaa ja tietovarannot yhteisiä

	Vaikutustavoitteet
Kestävä rahoitus	Valtionosuusjärjestelmä vastaa sote- ja TE-uudistusten jälkeistä tilannetta
	Kunnilla on riittävä rahoitus niille säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen.
	Rahoitusjärjestelmä on uudistettu ja vahvistaa kuntien tulopohjaa
	Kuntia palkitaan vaikuttavista toimintatavoista esim. ilmastonmuutoksen torjunnassa, kestävässä kehityksessä ja digitalisaation edistämisessä

Vaikutustavoitteet

Muutoksessa menestyminen ja johtaminen

Kunnat tunnistavat omat vahvuutensa ja niillä on kykyä sopeutua toimintaympäristön muutoksiin

Julkisen hallinnon digitalisaatiokehittäminen on kokonaisvaltaista ja johdonmukaista, ja järjestelmien tulee toimia yhdenvertaisesti molemmilla kansalliskielillä.

EU:n digitaalista valmiutta koskevat aloitteet tukevat kuntien digikehittämistä. Kuntien digikehittäminen on vaikuttavaa ja tukee toiminnan muutosta asiakaslähtöisesti ja kestävästi.

Tietohallinto ja tiedonhallinta löytävät aktiivisen roolin kunnissa ja niiden digitalisaation edistäjinä

	Vaikutustavoitteet
Muutoksessa menestyminen ja johtaminen	Kuntien päätöksentekokulttuuri on asiallinen ja demokraattinen prosessi toimii ilman häiriöitä
	Osallisuus mielletään tavaksi luoda vaikuttavuutta pitää yllä luottamusta kunnassa.
	Kunnat ja kaupungit ovat kansainvälisesti verkottuneita ja kehittävät yhdessä ratkaisuja kuntalaisten hyvinvoinnin ja kunnan elinvoiman ja ilmastoratkaisujen edistämiseksi

	Vaikutustavoitteet
Muutoksessa menestyminen ja johtaminen	Kunnilla on osaaminen ja resurssit ilmastonmuutoksen torjuntaan ja siihen sopeutumiseen. Kuntien omat ilmastosuunnitelmat nähdään hyväksi toteutustavaksi.
	Kuntien energiamurrosta tuetaan sopimuksin ja kannustimin.
	Kuntien varautuminen on ajan tasalla ja resursoitua, ja kriittinen infra häiriösuojattu.
	Kunnilla on osaaminen ja resurssit kyberuhkien torjuntaan ja tietoturvallisuus on korkealla tasolla myös suurten palvelurakennemuutosten yhteydessä.

Hyvinvoinnin mahdollistajat

Vaikuttavuustavoite

Kunnassa on tunnistettu ylisukupolvisen hyvinvoinnin osatekijät, ja yhteistyöllä ne toimivat yhteen asukkaiden parhaaksi. Sivistyspalvelut tukevat merkittävästi asukkaiden hyvinvointia ja elinikäistä oppimista.

Koulutusjärjestelmä on uudistettu vastaamaan toimintaympäristön muutoksia ja oppijoiden tarpeita. Koulutus on saavutettavaa.

	Vaikutustavoitteet
Vaikuttava, ylisukupolvinen, tiedolla johdettu hyvinvointityö	Kunnat tunnistavat ja toteuttavat oman tehtävänsä kuntalaisten ylisukupolvisen hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi ja kunnilla on käytössään tiedolla johtamisen malleja ja työkaluja
Arjen turvallisuus	Arjen turvallisuus on osa hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä, jota toteutetaan lakisääteisesti kuntien ja hyvinvointialueiden yhteistyönä
Sivistyspalvelut hyvinvoinnin ja osaamisen edistäjinä	Kuntaperusteisuus varmistaa hyvän ja laadukkaan koulutuspolun, ja moninaiset järjestämistavat oppilaiden riittävän osaamisen ja hyvinvoinnin eri alueilla. Sivistys- ja vapaa-aikapalveluiden roolit on täsmennetty ja niitä hyödynnetään hyvinvoinnin ja osaamisen edistämiseksi
Toimintaympäristön muutoksiin ja oppijoiden tarpeisiin uudistettu koulutusjärjestelmä	Koulutuksen resurssien hyödyntämistä on tehostettu lainsäädäntöä keventämällä, toimintatapoja ja digitaalisia työkaluja kehittämällä sekä keskinäisellä yhteistyöllä Perusopetuksen lainsäädäntöä on uudistettu kokonaisuutena.

Elinvoiman vahvistajat

Vaikuttavuustavoite

Kunnan uusi rooli työllisyydessä otetaan haltuun kokonaisvaltaisesti.

Osaaminen kohtaa tarpeen, ja osaavat tekijät viihtyvät kunnassa.

Vaikutustavoitteet

TE-palveluiden integrointi

TE-palvelut ja niihin liittyvät tietojärjestelmät toimivat vaikuttavasti ja kustannustehokkaasti molemmilla kotimaisilla kielillä, osana kuntien työllisyyttä edistävää tehtäväkokonaisuutta.

Osaavan työvoiman saatavuus

Työvoiman saatavuuden haasteet on nostettu valtakunnalliseen tietouteen, kuntien houkuttelevuus työnantaja on kasvanut, ja osaajapulaan etsitään uusia ratkaisuja

	Vaikutustavoitteet
Ammatillinen koulutus elinvoiman tukena	Ammatillinen koulutus toimii osaamisen kehittämisen, kotoutumisen sekä työllisyys- ja elinkeinopolitiikan välineenä. Ammatillinen koulutus vastaa alueelliseen osaajatarpeeseen
Kotouttaminen osana työvoimapolitiikkaa	Ulkomaalaistaustaiset työntekijät integroituvat suomalaiseen yhteiskuntaan suomen tai ruotsin kielellä.

Hyvän elinympäristön varmistajat

Vaikuttavuustavoite

Kunnilla on onnistumisen mahdollisuudet hyvän ympäristön suunnittelussa ja toteuttamisessa sekä arjen palveluiden järjestämisessä kuntalaisille ilmastonmuutosta hilliten, siihen varautuen ja digitalisaatiota hyödyntäen.

Kunnat tuottavat terveellistä, turvallista, viihtyisää ja luonnoltaan monimuotoista elinympäristöä joka tukee ja vahvistaa hyvinvointia, toimivia yhdyskuntia ja elinvoimaa. Tämä mahdollistuu alueidenkäytön suunnittelulla, maapolitiikan toimenpiteillä, yhdyskuntatekniikan palveluilla ja niitä ohjaavilla viranomaistoiminnoilla.

Kunnan kiinteistökanta on korjattu, uudistettu ja mitoitettu palvelutarpeen mukaan. Kunnassa on toimintavarma ja yhdyskuntarakennetta vastaava infrastruktuuri.

Liikennejärjestelmä on toimiva ja sen rahoitus riittävää. Tietoliikenneyhteydet nopeat ja toimintavarmat.

Vaikutustavoitteet

Kestävä yhdyskunta ja ympäristö

Rakennetun ympäristön lainsäädäntö on eheä ja (yhteen)- toimiva kokonaisuus, joka mahdollistaa kunnille kestävän yhdyskunnan rakentamisen

Luonnon monimuotoisuustavoitteet kyetään yhteen sovittamaan kunnan muiden maankäytön tavoitteiden kanssa ja yhteensovittamiseen on työkaluja (esim. kunnille käyttökelpoinen kompensaaation toimintamalli).
EU:n ja kansalliset luonnonsuojelua ja ennallistamista koskevat velvoitteet ja tavoitteet huomioivat suomalaisten kuntien ja kaupunkien ominaispiirteet ja jättävät liikkumatilaa paikallisille valinnoille.

Kunnan kiinteistökanta on korjattu, uudistettu ja mitoitettu palvelutarpeen mukaan.

Viranomaistehtävät (ympäristöterveydenhuolto, ympäristönsuojelu, rakennusvalvonta, jätehuolto) järjestetään joustavasti alueelliset erot huomioiden

Toimiva liikenne- järjestelmä ja tekninen infrastruktuuri	Kunnan vastuulla olevan kriittisen infrastruktuurin merkitys ja omistajuus tunnustetaan ja niihin liittyvien maksu- ja verorahoitteisten palvelujen taloudelliset järjestämisedellytykset lainsäädännössä turvataan.
	Kuntien ja kaupunkiseutujen edellytykset toteuttaa ja kehittää toimivaa ja kestävä kehityksen tavoitteita tukevaa liikenneinfraa, joukkoliikennettä ja muita liikkumispalveluita alueellaan on turvattu.
	Nopeat ja toimintavarmat tietoliikenneyhteydet

KUNTA LIITTO